

Sisäministeriö

Lausuntopyyntöne 18.2.2022; VN/31772/2021

Maahanmuuttoviraston lausunto hallituksen esitysluonnoksesta D-viisumin laajentamisesta uusiin kohderyhmiin

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa. Virasto on osallistunut luonnoksen valmisteluun ja sen näkökannat on yleisesti ottaen hyvin huomioitu luonnoksessa. Alla virasto nostaa esiin joitakin yksityiskohtia, joiden selventäminen voisi tehdä ehdotetusta laista vielä toimivamman.

Pitkäaikainen viisumi opiskelijalle, tutkijalle, sertifioidun työnantajan työntekijälle, yrityksen johtotehtävissä toimivalle sekä edellä mainittujen perheenjäsenille

- Virasto kannattaa luonnoksen tavoitetta edistää koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa sekä sujuvoittaa siihen liittyviä maahantulomenettelyjä.
- Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan D-viisumin uudet hakijaryhmät on määritelty selkeästi ehdotetussa 17 c §:ssä.
- Ehdotetun 17 c §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 39) todetaan näin: *"Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää pykälän kohdissa 1–7 mainittujen henkilöiden perheenjäsenille, jos heille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella ulkomaalaislain 45 §:n 3 momentin tai 47 §:n 3 momentin perusteella."* Säännöksen 1.6.2022 voimaan tulevassa (laki 121/2022) tai nyt ehdotetussa sanamuodossa ei kuitenkaan ole viittausta ulkomaalaislain 45 §:n 3 momenttiin tai 47 §:n 3 momenttiin. Tarkoitus ei käytännössäkään liene rajoittaa kohdan soveltamisalaa, vaan edelleen viitata yleisesti perhesiteen perusteella myönnettäviin oleskelulupiin. Tutkija- ja opiskelijalaissa sekä ICT-laissa on erillisiä säännöksiä oleskeluluvan myöntämisestä perheenjäsenille, joten ulkomaalaislain 45 §:n 3 momenttia ja 47 §:n 3 momenttia koskevan maininnan poistamista perusteluista voisi selvyden vuoksi harkita.
- Ehdotetun 17 c §:n 1 momentin sanamuoto ei suoranaisesti edellytä aiempien eikä nyt lisättävien hakijaryhmien osalta sitä, että D-viisumia haettaisiin tai se myönnettäisiin yhtä aikaa oleskeluluvan kanssa. Olisi sen vuoksi hyvä tarkastella sitä, voivatko 17 c §:n 1 ja 2 momenttien soveltamisalat olla joltain osin päällekkäiset 1 momentin

kohdetyhmään kuuluvien osalta, ja jos voivat, onko jompikumpi lähtökohtaisesti tai aina ensisijainen.

- Sertifioidun työnantajan työntekijöinä oleskelulupaa hakevien tulevaa määrää ei ole vielä arvioitu. Kun tällaiset arviot ovat käytössä, tulee myös Maahanmuuttoviraston pysyviä kustannuksia koskevia arvioita tarkistaa niiden mukaisesti.

Pitkäaikainen viisumi oleskelulupakortin menettäneelle

- Maahanmuuttovirasto jakaa sen käsityksen, ettei nykyinen oikeustila mahdollista hakijan eikä viranomaisen kannalta tarkoituksenmukaista menettelyä kolmannen maan kansalaisille, jotka ulkomailla ollessaan kadottavat oleskelulupakorttinsa tai muuten menettävät mahdollisuuden käyttää sitä Suomeen paluuseen. Tämän vuoksi virasto kannattaa ehdotettua muutosta.
- Ehdotetun 17 c §:n 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan *"hakijan on esitettävä oleskelulupakortin menettämisestä selvitys"*. Selvyden vuoksi voisi ainakin perusteluissa mainita, mihin kaikkiin säännöksen edellisen virkkeen mukaisiin tilanteisiin menettämisellä tässä viitataan. Perustelujen esimerkit liittyvät kortin katoamiseen ja varastamiseen, mutta onko tarkoitus, että esimerkiksi kortin turmeltumisesta ja/tai vanhentumisesta esitetään erillinen selvitys sen lisäksi, että asian voi havaita kortista? Esimerkiksi selvitys siitä, miten kortti on turmeltunut tai siitä, miksei hakija ole palannut Suomeen kortin ollessa yhä voimassa.
- Ehdotetun 17 c §:n 2 momentin perustelujen (s. 40) mukaan *"selvitys olisi tarpeen, jotta viranomaisilla olisi mahdollisuus saada tietoa oleskelulupakortin katoamisen syistä ja siihen liittyvistä ilmiöistä yleisellä tasolla."* Sekä viranomaisen että asiakkaiden kannalta olisi hyvä, jos selvityksen ja sen sisällön merkitystä myös yksittäistapauksen ratkaisun kannalta jotenkin avattaisiin perusteluissa, esimerkiksi käytännön esimerkkien kautta.
- Ehdotettu sääntely ei sanamuotonsa perusteella edellytä sitä, että oleskelulupakortin menettäminen olisi tapahtunut ulkomailla, kunhan hakija D-viisumia hakiessaan on ulkomailla eikä voi käyttää korttiaan Suomeen paluuseen. Voisi olla hyvä selvyden vuoksi nimenomaan todeta, että tämä on tarkoitus (jos näin on) eikä esimerkiksi hakijoita, joiden kortti on mennyt vanhaksi jo Suomessa, ole tarkoitus sulkea soveltamisalan ulkopuolelle. Voi esimerkiksi tulla tilanne, jossa hakija on matkustanut ulkomaille epähuomiossa tai pakottavan kiireen vuoksi niin, että kortti ei ole ollut voimassa edes hänen Suomesta lähtiessään. On hyvä, jos laista löytyy mahdollisimman yksiselitteinen tulkinta tilanteeseen.
- Myös oleskelulupakorttinsa menettäneille D-viisumi myönnettäisiin aina 100 vuorokaudeksi myöntämispäivästä, koska voimassaolon pituuteen ei ehdoteta muutoksia. Ehdotetussa 17 c §:n 2 momentissa D-viisumin myöntäminen sidotaan oleskeluluvan voimassaoloon, mutta ei luvan voimassaolon kestoon D-viisumin myöntämisen jälkeen. On siten

mahdollista, että oleskeluluvan voimassaolo päättyy pian D-viisumin voimaantulon jälkeen, vaikka viisumi on 100 päivää voimassa. Näin ollen on myös mahdollista, että hakija saapuu Suomeen ja/tai oleskelee maassa niin, että hänellä on voimassa ainoastaan D-viisumi, ei D-viisumi ja oleskelulupa yhtä aikaa.

Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan D-viisumi sinänsä oikeuttaa maahantuloon ja maassa oleskeluun sen voimassaolon ajan ilman oleskelulupaakin, mutta edellä sanottu saattaa aiheuttaa tiettyjä muita kysymyksiä, esimerkiksi:

- Mikä maastapoistamistoimenpide tällöin soveltuu (vrt. ulkomaalaislain 142 § ja 143 §)?
 - Millä perusteilla ja millaisissa tilanteissa D-viisumi voidaan tällöin peruuttaa?
 - Onko henkilöllä työnteko-oikeutta?
- Hallituksen esityksessä voisi selventää sitä, miten Maahanmuuttoviraston on tarkoitus toimia, jos oleskeluluvan voimassaolo päättyy D-viisumin hakemisen jälkeen, mutta ennen kuin D-viisumia koskeva päätös on tehty. D-viisumin käsittely tullee olemaan verrattain nopea prosessi, mutta tällaista mahdollisuutta ei voida sulkea pois käytännössä.
 - Ehdotetun 17 c §:n 2 momentin perustelujen (s. 40) mukaan ”jos pitkäaikaista viisumia koskevan hakemuksen yhteydessä ilmenisi, että aikaisemmin myönnetyn oleskeluluvan peruuttamista tulisi harkita, voisi Maahanmuuttovirasto tarvittaessa käsitellä peruuttamisasian ja pitkäaikaista viisumia koskevan asian yhdessä ulkomaalaislain 7 §:n 3 momentin nojalla. Jos oleskelulupa tällöin päätettäisiin peruuttaa, ei olisi perustetta myöntää myöskään pitkäaikaista viisumia.” Tämä on Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan perusteltu lähtökohta siihen nähden, että D-viisumi myönnetään oleskeluluvan haltijalle ja ainoastaan Suomeen paluuta varten.

Hakijoiden tilanteet (esimerkiksi Suomessa oleskeltu aika ja siteet maahan) voivat kuitenkin vaihdella huomattavasti samoin kuin peruuttamisprosessin kesto. Erityisesti, jos huomioidaan mahdollinen muutoksenhaku viraston päätöksestä. Voisiko hallituksen esityksessä siksi pyrkiä avaamaan ja rajaamaan viraston harkintaa sen osalta, olisiko tilanteita, joissa hakijan Suomeen saapuminen olisi D-viisumilla syytä mahdollistaa peruuttamisharkinnasta ja/tai ei-lainvoimaisesta peruuttamispäätöksestä huolimatta? Ja jos tällaisia tilanteita olisi, millaisia ne esimerkiksi voisivat käytännössä olla?

- Ehdotetun 17 c §:n 2 momentin perustelujen (s. 40) mukaan ”turmeltumisesta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun oleskelulupakortin lukulaitte on rikkonut kortin sirun tai kortti muutoin on optisesti todettavissa rikkoontuneeksi”. Kyse on hyvin pienestä yksityiskohdasta, mutta Maahanmuuttoviraston käsityksen mukaan termi ”optisesti” saattaa olla vaikeatulkintainen. Jos se tarkoittaa vain, että kortista

näkee katsomalla päältäpäin sen olevan turmeltunut, asia olisi hyvä sanoa suuremmin niin. Termi "optisesti" voi herättää esimerkiksi kysymyksen, onko tarkoitus käyttää jonkinlaisia apuvälineitä.

Muuta

- Myös Maahanmuuttovirasto on siinä käsityksessä, että henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia (615/2020) ei ole tarpeen muuttaa tällä hallituksen esityksellä, vaan hallituksen esityksellä HE 122/2021 vp tehdyt muutokset kattavat myös nyt mukaan ehdotetut hakijaryhmät

Ylijohtaja

Jari Kähkönen

Erityisasiantuntija

Pekka Lindroos

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 29.03.2022 klo 12:53. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

Maahanmuuttoviraston apulaispäällikkö, oikeus- ja maatietoyksikön johtaja, lupa- ja kansalaisuusyksikön johtaja, asiakkuusjohtaja, tietohallintojohtaja, muutosjohtaja, hankejohtaja, työ ja opiskelu -vastualueen johtaja, erityistoimintojen vastualueen johtaja, työ ja opiskelu -vastualueen projektipäällikkö, oikeuspäälliköt, johtava asiantuntija